

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Havlíčkův Brod, Konečná 1930, 580 01 Havlíčkův Brod

Havlíčkův Brod 30.4.2014

čj. UKZUZ 033286/2014

Zpráva č. 5 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 21. 4. – 27. 4. 2014

1. Počasí

Typické aprílové počasí vládlo po celý týden. Pondělí bylo nejchladnějším dnem sledovaného období. Minimální teploty v tento den klesly v některých místech ke 2 °C a maxima nepřekročila 15 °C. Ale již následující den se charakter počasí vrátil k předešlému stavu a minima se pohybovala okolo 5 °C a maxima atakovala hranici 20 °C. Do toho přicházely srážky bouřkového charakteru s velmi rozdílnými úhrny a nežádka bylo zaznamenáno i krupobití. Lokálně přivalové deště měly na některých místech za následek odplavení zeminy.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Mrazy z předešlého týdne poškodily nejen kvetoucí ovocné stromy, ale například v okresech Pardubice a Svitavy bylo pozorováno i zmrznutí malých plůdků v rozsahu asi 30 %. Dále bylo zaznamenáno poškození květů jahodníku a některých okrasných rostlin. Silně poškozena byla i kvetoucí řepka na lokalitě Česká Rybná v okrese Ústí nad Orlicí a na více místech sledované oblasti i k poškození listů obilovin. V okrese Hradec Králové v lokalitě Všestary bylo nutno zlikvidovat 100 ha cibule.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 30–34 BBCH)

(začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm - fáze 4. kolénka: 4. kolénko vzdálené min. 2 cm od 3. kolénka)

Mírný nárůst výskytu **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** dokumentuje hlášení z okresu Rychnov nad Kněžnou /lokality Přepychy a Dobré 23.4./, kde bylo na některých odrůdách zjištěno silné napadení a z okresů Svitavy /lokality Litomyšl a Janov 23.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Nové Sady 24.4./ kde se jednalo o napadení střední.

Pozorování padlí pšenice se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), začátkem metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se odebere 3 list shora. Tvořící se praporečkový list se nebere v úvahu. Zaznamená se počet listů, na jejichž čepeli je jedna nebo více kapek padlí.

V okrese Trutnov /lokalita Doubravice 22.4./ byl (podle metodiky) zjištěn silný výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**. Situace v ostatních okresech zůstává bez výrazných změn.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Výskyty dospělců **kohoutků (*Oulema sp.*)** zůstávají většinou na slabé až střední intenzitě. V okresech Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 22.4./, Pardubice /lokalita Přelouč 22.4./, Náchod /lokalita Vršovka a Nahořany 23.4./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov a Rohenice 23.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Černá 24.4./ byla nalezena první vajíčka.

Pozorování dospělců se provádí pomocí 100 smyků v porostu (na 10 míst 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí kontrolou 100 odnoží.

Přímá ochrana proti kohoutkům spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vyhlížely více než 50 % larev.

JEČMEN OZIMÝ (RF 31–43 BBCH)

(fáze 1. kolénka: první kolénko těsně nad povrchem půdy zjiřitelné, vzdálené od odnožovacího uzlu min. 1 cm - klas (lata) se ve stéble posunuje vzhůru, pochva praporcového listu začíná duřet)

V okrese Hradec Králové /lokalita Praskačka 22.4./ byl zaznamenán postup **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** do vyšších pater porostu. Výjimečně bylo zjištěno i napadení praporcového listu. V ostatních okresech zůstávají výskyty bez výrazných změn.

Pozorování viz pšenice ozimá.

Silný výskyt **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)** byl zaznamenán v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Hemže 16.4./.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Fungicidní ošetření se provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob obvykle od růstové fáze BBCH 30. Je třeba střídat skupiny fungicidních účinných látek s cílem oddálit vznik rezistence patogena.

V okrese Pardubice /lokalita Lhota pod Přeloučí 22.4./ byl pozorován silný výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

Z okresu Ústí nad Orlicí /lokalita Stříhanov 23.4./ byl hlášen střední výskyt **kohoutka černého (*Oulema melanopus*)** a v okresech Rychnov nad Kněžnou /lokalita Králova Lhota 23.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 24.4./ byl poprvé zaznamenán výskyt jejich vajíček.

V okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 22.4./ byl zjištěn střední výskyt dospělců **muchnic březnových (*Bibio marci*)**.

JEČMEN JARNÍ (RF 13-25 BBCH)

(fáze 3. listu: 3. list rozvinutý - pátá odnož viditelná)

První výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly zaznamenány v okresech Chrudim /lokalita Orel 22.4./ a Náchod /lokalita Vršovka 23.4./.
Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Jičín /lokalita Slatiny 22.4./ byl zjištěn silný a v okrese Svitavy /lokalita Mikuleč 23.4./ střední výskyt **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)**
Pozorování viz ječmen ozimý.

Střední výskyty **sítovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byly hlášeny z okresů Jičín /lokalita Slatiny 22.4./ a Náchod /lokalita Vršovka 23.4./.
Pozorování viz ječmen ozimý.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 59–67 BBCH)

(první korunní lístky viditelné, květy ještě zavřené - dokvétání: velké množství korunních lístků opadlo)

Na listech poškozených postřikem byly zjištěny první příznaky **alternariové skvrnitosti (*Alternaria brassicae*)** v okrese Náchod /lokalita Vršovka 24.4./.

Pozorování se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochranu vzcházejících rostlin zajistí moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimálním je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Přetrvávající střední výskyt dospělců **blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*)** byl hlášen pouze z okresu Žďár nad Sázavou /lokalita Nové Sady u Vel.Bíteše 24.4./.

Pozorování se provádí 1x týdně od dosažení teploty 9 °C ve 14 hod. do začátku květu řepky. Fáze 30 – 61 BBCH (orientačně březen až polovina května). Kontrolují se vrcholová květenství 50 rostlin (10 míst x 5 sousedních rostlin) na obvodu porostu.

Ošetření se provede při počtu 300 a více brouků na 100 vrcholových květenství.

První výskyty **krytonosce šesulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** byly hlášeny z okresů Havlíčkův Brod /lokalita Kochánov 23.4./, Jičín /lokalita Valdice 23.4./, Pardubice /lokalita Přelouč 22.4./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Skršice 24.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Nové Sady u Vel.Bíteše 23.4./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

**Chemická ochrana proti šesulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina
od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny
při silném výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny**

Imága **bejlo morky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** byla poprvé zaznamenána v okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 23.4./, Jičín /lokalita Valdice 23.4./, Svitavy /lokalita Osík 23.4./, Trutnov /lokalita Bílé Poličany 22.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Velká Bíteš 23.4./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

MÁK (RF 20 – 26 BBCH)

(vytváření prvních pravých listů - fáze 6.pravého listu)

Z okresu Havlíčkův Brod /lokalita Česká Bělá 24.4./, byl hlášen střední výskyt **krytonosce kořenového (*Stenocarus fuliginosus*)**.

Kontroluje se 50 rostlin (na 5 náhodných místech na parcele se kontroluje vždy 10 rostlin v řádku).

Nepřímá ochrana: raný výsev a všechna agrotechnická opatření urychlující růst a vývoj rostlin.

Použití insekticidně mořeného osiva. Porosty máku do fáze 4 - 5 listů se ošetří postřikem v případě výskytu 3 - 4 brouků na 1 m řádku. Proti larvám na kořenech jsou chemické přípravky neúčinné.

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 9-13)

(vzcházení: délka klíčku - dvojnásobek průměru semene, objevení se děloh nad povrchem půdy - 3. list vyvinutý)

Slabé požerky od **dřepčíků (*Chaetocnema* sp.)** byly zaznamenány v okrese Pardubice /lokalita Jezbořice 23.4./.

BRAMBORY (RF 05-21 BBCH)

(hlíza naklíčená, klíčky větší jak 2 mm - vývoj dalších listů)

V okrese Jičín /lokalita Miletín 23.4./ byl na zahrádkách zjištěn první výskyt dospělců **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)**. V okrese Hradec Králové /lokalita Platiště 22.4./ byla nalezena již i vajíčka tohoto škůdce.

Porost se prochází ve směru výsadby a zaznamenává se počet brouků. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha, u ploch větších jak 10 ha 0,2 ha, přičemž je nutno porost projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provádí v době maxima líhnutí larev, tj. v době, kdy vylíhlé larvy dosáhnou 3. stupně (L_3). Ošetření by mělo být ukončeno do doby, než začnou převládat larvy L_4 .

Chemickou ochranu je třeba využívat až při hospodářsky významném výskytu mandelinky bramborové, to je při výskytu 5000 larev na 1 ha. Chemické přípravky, respektive jejich účinné látky, je nutné střídát v rámci antirezistentní strategie a omezit jejich použití za vysokých teplot, zejména v případě pyretroidů.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 63-67 BBCH)

(asi 30% květů otevřeno - vadnutí květů, většina korunních lístků opadlá)

V okrese Jičín /lokalita Miletín 21.4./ byl zjištěn první výskyt **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*)**.

V okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 20.3./ byl v korunách jabloní zjištěn silný výskyt dospělců **zobonosky jablečné (Tatianaerhynchites aequatus)**.

HRUŠEŇ (RF 63-67 BBCH)

(asi 30% květů otevřeno - vadnutí květů, většina korunních lístků opadá)

V okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 20.3./ byl v korunách hrušní zjištěn jednotlivý výskyt **listohloda ovocného (Phyllobius pyri)**.

MERUŇKA (RF 67-71)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadá - velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

V okrese Jičín /lokalita Jičín – zahrádky 21.4./ byly zjištěny první výskyty **moniliové spály meruněk (Monilinia laxa)** a z okresu Hradec Králové byl hlášen značný nárůst výskytu této choroby.

Peckoviny je vhodné preventivně ošetřit. Ochrana na počátku kvetení a při dokvétání se provádí, pokud jsou v době kvetení vhodné podmínky pro infekci (deštivé počasí a teploty pod 13 °C). Významnou součástí ochrany je odstraňování a likvidace napadených rostlinných částí včetně plodů.

SLIVONĚ (RF 67-69)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadá - konec kvetení, všechny korunní lístky opadlé, velikost plodu pod 5 mm)

V okresech Pardubice /lokalita Svinčany 22.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Velká Bíteš 24.4./ byl zjištěn na lepových deskách 1. výskyt **pilatky švestkové (Hoplocampa minuta)**.

Zjišťování výskytu dospělců pilatky švestkové a pilatky žluté se provádí 2 krát týdně od začátku kvetení na bílých lepových deskách. Z počtu ulovených dospělců se vypočte průměrný počet ulovených jedinců na 1 lapač a den.

Signalizujeme ošetření proti dospělcům pilatky švestkové a pilatky žluté. Ošetření se zahájí bezprostředně po zjištění prvního výskytu imag na lepových deskách. Další možností je ošetření líhnoucích se housenic na základě sledování výskytu a vývoje vajíček. Optimální doba pro začátek aplikace nastává v době, kdy se alespoň u 50 % vajíček objeví červené oči vyvíjejícího se zárodku. Tomuto stadiu přibližně odpovídá i teplotní suma SET (h) = 1900 °C měřená od začátku kalendářního roku.

V okresech Havlíčkův Brod /lokalita Kochánov 25.4./ a Jičín /lokalita Kamenice 24.4./ byl zjištěn první výskyt dospělců **obaleče švestkového (Cydia funebrana)** ve feromonovém lapači.

Imaga létají ve dvou vlnách. Proti první generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapáků, při zjištění nejméně dvou vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

VIŠEŇ (RF 65)

(plný květ, nejméně 50% květů otevřeno první korunní lístky padají při dotyku)

První výskyt **zobonosky třešňové (Rhynchites auratus)** byl zaznamenán v okrese Pardubice /lokalita Choltice 23.4./.

OSTRUŽINÍK (RF – 55 BBCH)

(první květní pupeny (kompaktní hrozny) viditelné mezi rozvíjejícími se listy)

V okrese Jičín /lokalita Miletín 27.4./ byl zjištěn první výskyt **listohloda obecného (Phyllobius oblongus)**.

OKRASNÉ DŘEVINY

BRSLÉN

V okresech Pardubice /lokalita Škudly 22.4./ a Chrudim /lokalita Tisovec 22.4./ byl již pozorován první výskyt 2. generace **mšice makové (Aphis fabae)**. V okrese Svitavy zatím přetrvává slabý ohniskový výskyt živorodých neokřídlených samiček a larev.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček řepy při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

JÍROVEC MAĎAL

V okresech Chrudim /lokalita Předhradí 16.4./, Jičín /lokalita Jičín 22.4./, lokality Kopidlno a Šlikova Ves 23.4./, Náchod /lokalita Nahořany 23.4./, Pardubice /lokalita Pardubice – Vinice 23.4./, Svitavy /lokalita Svitavy 23.4./ a Trutnov /lokalita Žireč 22.4. a Trutnov 24.4./ byly pozorovány velmi silné výskyty **klíněnky jírovcové (Cameraria ohridella)**.

Preventivní ochrana spočívá v odstranění a likvidaci opadáných listů v pozdním podzimu. Chemický zásah insekticidy je nejúčelnější v době rojení motýlů 1.generace.

AZALKA

V okrese Jičín /lokalita Kopidlno a Pařezská Lhota 23.4./ byl zjištěn první výskyt dospělců invazní **pílatky (Nematus lipovskyi)**.

RŮŽE KEŘOVÁ

V okrese Jičín /lokalita Jičín 24.4./ byl zjištěn střední výskyt **kyjatky růžové (Macrosiphum rosae)**, první výskyt **pílatěnký růžové (Arge ochropus)** a první výskyt **padlí růžového (Sphaerotheca pannosa)**.

OSTATNÍ

LILIE

Silný výskyt **chřestovnicka liliového (Lilioceris lili)** byl zjištěn v okrese Rychnově nad Kněžnou (lokalita Rychnov nad Kněžnou 23.4.).

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl